

BİRİNCİ BÖLÜM

Kürkçü Dükkânına Dönüş

Ankara'ya ilk gelişimde bebektim, sonra çocuk, öğrenci, genç kız, nişanlı kız olarak defalarca geldim büyüdüğüm kente. Her seferinde mutlu ve şen geldim, bu kez iki çocuklu ama kocasız bir genç kadın olarak geliyordum; tuhaf bir statüyle, evli desem değil, bekâr desem hiç değil, mutlu değil, şen değil. Başaramamış insanların mahcubiyeti içinde.

Annem, kayınvalidemin sandığının aksine, bana kocama dönmem için baskı yapmadı. İstasyonda onu telaşla vagonların önünde koşuşturup bizi ararken görünce şimdi bana sarılıp ağlayacak, demiştim. Ağlamadı da. Ama yüzü makyajına rağmen, inanılmaz solgundu, gözlerinin altı morarmıştı, belli ki o da hiç uyumamıştı gece.

“Biliyorsun, eski evimizde değiliz,” dedi taksiiye bindiğimiz zaman.

“Bilmez olur muyum, anne!”

“Bu ev çok daha küçük. Sen rahat edesin diye oturma odamızı sana verdik, çocukların yataklarını bizim odaya koydurdum.”

“Bir gün içinde iki adet yatağı nereden buldun?”

“Satın aldım. Senin yatağını da Behiye teyzeden ödünç aldım, kanepede yatmanı istemedim.”

“Anneciğim o kanepede açılıp yatak olmuyor muydu?”

“Oluyordu ama biz oturma odamızı yemek odasının ucuna taşıdık. Sen odanda rahat edersin.”

“Sizi hem zahmete, hem masrafa soktum,” dedim.

“Sen bizim biricik evladımızsın,” dedi annem.

Geldiğimizin haftasına kalmadan Alimoli iki yaşına basarken amcamın kızı Semra’yı ve sınıf arkadaşım Işıl’ı çocuklarıyla eve davet ettim. Işıl Erim, Akın’la evlenmiş, Ankara’ya yerleşmişti, Zeynep adında bir kızı, Mustafa adında minik bir oğlu vardı. Annem küçük sandviçler hazırladı, kekler pişirdi. Pastaneden çikolatalı bir doğum günü pastası aldık, evi konfetilerle, balonlarla süsledik bir gece öncesinden. Sabah kalktık ki, kar diz boyu! Ben misafirlerimiz gelemecek diye korktum. Ama hem Semra, hem de Işıl, çocuklarıyla geldiler. Ali’ye doğum günü şarkısını söylerken, gözlerimize biriken yaşlara tanık olmamak için kimse bir diğerinin yüzüne bakmıyordu. Alimolim kucağımdan uzanıp iki küçük mumunu üflerken telefon çaldı, babası, babaannesi, halası aradılar. Onlara havadisleri Mete verdi: “Burada kar va, Nuri va, Musta va, Zeynep va, bi daha Zeynep va, anne va, dede va, baba yok!”

“Allahım,” dedim içimden, “biz ne yaptık küçücük oğullarımıza?”

Alimoli, anneli-babalı sadece tek bir doğum günü yaşamıştı hayatında, bir yaşına basarken, onu da hatırlayamayacaktı!

Çocuklar yeni hayatlarına çabuk alıştı. Her sabah evin önündeki küçük bahçede oynamaya iniyorlardı. Ben onları akşamüstleri Çankaya Köşkü’nün önüne, bayrak indirme törenine götürüyordum. Anıtkabir’e, Çubuk Barajı’na, hayvanat bahçesine de götürmüştüm ama ne yazık ki hayvanların çoğu kış uykusundaydı. Babam her akşam, iki kahve fincanının içine kuru üzüm koyuyor, evin bir köşesine saklıyordu. Akşam yemeğinden sonra, Mete’yle Ali evi talan ediyor, her akşam bir ayrı köşede üzümelerini buluyor, sevinç çığlıkları atarak başarılarını kutluyorlardı. Anneanne ve dedeyle aynı odayı paylaşmak da eğlenceliydi. Güya yatakları birer gemi, annemle babamın büyük yatağı da denizdi.

Sabahları uyanınca balıklama denize atıyorlardı. Ne güzel bir şeydi çocukluk!

Annemin başlardaki metanetiye uzun sürmemişti. Bana hoş geldin demeye gelen ve meraklı gözleriyle ne olup bittiğini anlamaya çalışan arkadaşlarının arkasından odasına kapanıp gözyaşı döküyordu. Birkaç gün sonra, Ankara ziyaretimin kısa değil, kalıcı olduğunu söylemeye başladığımda annem ve arkadaşları hep birlikte gözyaşlarına boğulur oldular. Annemin üzüntüsü, gerçekten de bir türlü ısınmadığı damadından ayrılıyor olmamdan çok, benim başarısızlığımla ilgiliydi. Güzel bir çocuk olarak dünyaya gelmiş, tahsilim boyunca annemle babama hiç sorun çıkartmamış, aynen annemin dilediği gibi parlak diploma töreninin ardından hemen evlenmiş, iki oğlan doğurmama rağmen incecik kalmış, İstanbul’da güzel bir ev döşemişim. Piyano basındaki kabiliyetsizliğimi unutmuş, üniversiteyi bitiremeyişimin üstünde bile durmamıştı; kalın çizgilerle, ba-şa-rı-lı-ydım! Birdenbire gümmm! Karpuz eşekten düşüvermişti. Düşen karpuz, annemin kızıydı. Annemin kaldıramadığı tam da buydu bence. Kızının başarısızlığı! Bunu ona söylediğimde kızıyor, itiraz ediyordu. Benim için üzüldüğünü ben anlayamıyordum. Hak etmediğim bir mutsuzluğa sürüklendiğim için üzülüyordu. Yirmi üç yaşında, iki küçük çocukla dul kalmıştım. Hayatımı daha taze dalken çıt diye kırmıştım. Üzüldüğü buydu!

“Mutsuz değilim, anne. Ayrılmasam daha mutsuz olacaktım,” diyordum ama dinlemiyordu beni.

Sonra bir gün yine sabah saatlerinde kapımız çalındı, kapıyı Şaziye açtı ve kulaklarıma tanıdık bir ses doldu. “Nerede o bahtiyar genç kadın? Nerede o dünya ayağının altına serili Ayşe?” Annem şaşkın şaşkın yüzüme bakarken Ecla yengemin ablası Esma Nayman,* sahneye ilk adımını atan bir primadonna gibi odaya girdi. İhtişamla!

* TBMM’nin ilk kadın mebuslarından.

“Kutlarım kızım seni,” dedi.

“Neden kutluyorsunuz Ayşe’yi Esmâ Hanım?” diye sordu annem.

“Çünkü Sitareciğim, şimdi hayat önünde bin kapılı bir han gibi açılıyor kızımın. Güzelliği vardı, akli vardı, görgüsü vardı, gençliği vardı. Şimdi bir de tecrübesi oldu. Kimi isterse onu alır. Ne isterse onu yapar. Harika!”

Annemle bakakaldık.

“Sen şimdi kızım boşandı diye üzüluyorsundur. Ben bilirim seni, kızı da hayatı zehir ediyorsundur. Üzülme sakın, hayatı asıl şimdi başlıyor Ayşe’nin.”

“İki çocuğu var Esmâ Hanım, unuttunuz mu?” dedi annem.

“Ne olmuş varsa? Çocuk seven ya da çocuğu olamayan erkekler için biçilmiş kaftan.”

Esmâ Nayman kahvesini, sigarasını içip gittikten sonra, “Kaçırılmış bu kadın,” dedi annem. “Ecla’ya söyleyeyim de göz kulak olsun ablasına.”

Esmâ Hanım kaçırılmış mıydı bilemem ama bana o gün, beni uzun süre idare edecek bir moral vermişti. Demek, acınması gereken, iki çocuklu, zavallı bir dul olduğumu düşünmeyenler de vardı! Esmâ Hanım’ın araladığı kapıdan serin bir rüzgâr esti, sildi yüzümdeki hüznü. Nur içine yatsın!

Ali’ninkinden on gün sonra Mete’nin üçüncü yaşını Esmâ Hanım’ın verdiği moralle kutladım. Yine kar yağıyordu Ankara’da. Aynı ekip, ellerinde hediyelerle tekrar geldiler. Hava sokağa adım atmaya dahi müsait değildi ama benim can arkadaşımın sevgili kuzinim, hayatı dağılmış çocuklarımla beni çocuklarımla doğum gününde mahzun ve yalnız bırakmak istemişlerdi. O gün geçen seferden şerbetliydik, Mete’nin mumlarını üflerken ağlamadık.

Ankara’daki üçüncü haftanın başlarında, aceleyle toplanırken İstanbul’da unuttuğum bazı çok önemli eşyalarımın yokluğunu

çekmeye başladım. Örneğin, Dr. Spock kitabımı yanıma almamıştım. Çocuklar ateşlense, ishal olsa, uykusuzluk çekse ya da aşırı yaramazlık yapsalar, ilk işim Dr. Spock'a bakmak olurdu. Sanırım 60'lı yıllarda doğan çocukların annelerinin çoğu, çocuklarını Spock'un tavsiyeleriyle büyüttüler, çünkü kitap sadece Amerika'da satmamış, tüm dillere çevrilmişti. Dr. Spock, çocuk bakımını ergenlik çağına kadar getiriyordu ama özellikle yeni doğum yapan anneler Spock'suz, elsiz ayaksız kalmış gibi oluyorlardı. Mete'yle Ali'nin kuşağı, günahı ve vebaliyle, Dr. Spock'un rekoltesidir! Kitabımın dışında, İstanbul'daki evde unuttuğum başka şeyler de vardı, mesela cımbızım. Yokluğunu fark edince gidip bir yenisini almıştım. Sivri uçlu yeni cımbızla kaşlarımı alamıyordum bir türlü. Küt uçlu bir tane daha satın aldım, yine olmadı. Küçük bir cımbızdı ama elim ona alışmıştı. Saçlarımı arkada topladığım zaman taktığım tokayı da arıyordum. Üç yıllık geçmişimiz vardı tokayla, başkası onun yerine geçemiyordu. Çocuklar tavşanlarını, resimli kitaplarını istiyorlardı. Onları annemle babama teslim edip otobüsle İstanbul'a gittim. O gece Narmanlı'da, anneannemde kaldım, ertesi sabah saat ona doğru Maçka'daki evime yürüdüm, orayı hâlâ evim zannediyordum, aptal ben! Anahtar çantamdaydı ama ihtiyatlı ve terbiyeli davranıp kapıyı çaldım.

Kapıyı Tefo açtı! Üzerinde bir ropdöşambır vardı.

"Aaaa, Tefo!" demişim. "Sen ne arıyorsun burada?"

"Ben burada kalıyorum sen gittiğinden beri," dedi Tefo. "Girsene, dikilme kapıda."

Tefo beni evime davet etti, salona girdim, "Şöyle buyur," dedi Tefo.

"Burada oturmayı severim ben Tefo!" Her zaman oturduğum köşeye oturdum.

"Mehmet yok mu?"

Duraladı, "Çıktı," dedi. Mehmet'in gece orada kalmadığını anladım.

“Sen niye burada kalıyorsun?”

“Biz de boşanıyoruz Gönül’le de...”

“Yaa! Üzıldüm.”

“Üzülme. Çocuk yok, çoluk yok bizde. Yaş farkı da çok. Olaçağı buydu.”

“Yaş farkı boşanmak için sebep değil ki. Evlenirken biliyordun Gönül’ün yaşını.”

“Evlenirken âşıktım. Şimdi değilim,” dedi.

“Hayırlısı olsun. Ben bir şeyler almaya gelmiştim evden. Şahsi eşyalarımından söz ediyorum yani. İçerisi müsait mi?”

“Bekle biraz,” dedi Tefo, odadan çıkmadan sordu: “Kahve? Çay?”

“Bir bardak su!”

“İsmail, su getir hanıma,” diye seslendi Tefo, koridorda kayboldu. Elinde bir bardak suyla salona gelen İsmail beni görünce şaşkınlıktan az daha suyu döküyordu.

“Nasılsın İsmail?” dedim.

“Hanımım... Hanımefendi... Döndünüz mü inşallah?” Dudakları titriyordu.

“Dönmedim İsmail. Birkaç şey almak için uğradım.” Elinde bardağı aldım. “Aşk olsun, ben sana böyle mi öğrettim? Hani su getirirken küçük gümüş tabağa koyacaktın bardağı?”

“Hanımım gümüşler gitti,” dedi İsmail boğuk bir sesle.

Etrafıma ancak o zaman bakındım ve hayretle gördüm ki, salonda hiçbir aksesuar yerine değildi. Raflardaki çeşm-i bülbüllerden, Beykozlardan, sehparların üzerindeki gümüş tablalardan eser yoktu. Eve hırsız girdiğini düşündüm, tüylerim ürperdi.

“Burada pek çok şey vardı, onlara ne oldu, İsmail? Eve hırsız mı girdi yoksa?”

Benden gözlerini kaçırdı uşak.

“Sana bir şey sordum! Kapıyı açık mı unuttun bakkala giderken, ne yaptın?”

“Onlar gittiler efendim.”

“Biz biraz hava alalım dediler, toparlanıp çıktılar, öyle mi?”

Gülmedi, “Onlar gittiler, efendim,” dedi yine.

“Sen bana bir kahve yapsana,” dedim sesim taraz taraz. Suyu sehpaye bırakıp gitti. Az sonra Tefo, üzerine bir pantolonla gömlek geçirmiş, geri geldi.

“Mehmet’e haber verdim burada olduğunu. Birazdan gelecek,” dedi.

“Hiç rahatsız etmeseydin. Benim evden alacağım şeyler birkaç şahsi eşyamdı, cımbızım, çoraplarım filan. Apar topar gittiğim için bir sürü şeyi almayı unuttum.”

“Sahi, niye öyle aniden gittin Ayşe?”

“Tefo, bu işleri zamana yaymaya gelmiyor. Karar verdin mi, yapacaksın.”

“Belki de haklısın,” dedi Tefo, “bak biz Gönül’le ne çok uzattık bu işi...”

“Odama girebilir miyim, müsaitse?”

“Elbette. Buyur.”

Tefo’nun müsaadesiyle yatak odama yürüdüm. Evi döşerken bir antikacı dükkânında beğenip babama aldırduğum tuvalet masamın üzerindeki eşyaları çekmeceye tıkıştırmıştı Mehmet. Aradıklarımı bulmam vakit aldı. Odamdan çıktım, çocukların odasına girdim. Yataklarını camın kenarına itmiş, Tefo’nun yattığı somyaya yer açmışlardı. İçinde yatılmayan yataklar boynu bükük duruyorlardı, cama yapışmış. Yutkundum. Kısa bir süre öncesine kadar benim olan evin arka odalarında, yabancı gibi sakınarak dolanmak ağrıma gidiyordu. Şimdi içeri gitsem ve beni bir misafirmişim gibi ağırlamakta olan Tefo’ya, “Ben evime geri dönmeye karar verdim, bir an önce toparlanıp çıkar mısın lütfen,” desem ne yapardı acaba? Salona yürüdüm. “Ben alacaklarımı aldım Tefo, çıkıyorum şimdi. Mehmet beni görmek isterse, anneanneme uğrasın,” dedim.

“Bekleseydin. Bak kahven de geldi. Mehmet yolda olmalı. Gelir de seni bulamazsa, kızar şimdi.”

“Ne olur kızarsa?”

“Tatsızlık çıkmasın,” dedi Tefo.

İliştim kanepenin ucuna. Gereksiz münakaşalara gerçekten takatim yoktu, haklıydı Tefo, Mehmet benim için geliyordu.

“Tefo, bir şey soracağım sana,” dedim. “Evdeki aksesuarlar nereye gitti? Biliyorsun, bu masaların üzerinde ve şu raflarda sürüyle ıvır zıvır eşya vardı. Gümüşler filan... Ne oldu onlara?”

“Onları Mehmet’in annesi toparlayıp götürdü.”

“Neden?”

“750 kişilik düğün yaptım ben, demiş... Ay ne bileyim Ayşe, götürdü işte, bana ne soruyorsun, Mehmet’e sor.”

Mehmet gecikmedi, az sonra geldi. Ayağa kalktum, yanaklarını öpmek üzere uzandım ama kendini hafifçe geri çekti, el sıkıştık.

“Nasılsın?”

“İyiyim.”

“Çocuklar nasıl? Keşke onları da getirseydin.”

“Düşündüm ama birkaç günlüğüne geldim. Bayram geliyor, o zaman geliriz belki hep birlikte.”

“Ben gideyim, siz konuşun,” dedi Tefo. Salondan çıktı, arka tarafa yürüdü.

“Birkaç günlüğüne de olsa, getireydin çocukları. Annemle babam da özlediler.”

“Mehmet ben otobüsle geldim. Çocuklara çok uzun gelirdi o yolculuk.”

“Uçakla gelseydiniz!”

Hangi parayla diye sormak istedim. Hayatta hiç çalışıp para kazandın mı Mehmet? Alın teriyle kazanılan parayı hazır para gibi har vurup harman savuramıyorsun, demek istedim. Uçağa vereceğim para benim bile değil, evinin masrafı üç kişilik artmış babamın parası, demek istedim. Mehmet’in hayatın gerçeklerinden ne kadar habersiz olduğunu fark etmek için geç kalmıştım, geç! İyi ki gitmişim, dedim içimden.

“Çocuklara kim bakıyor şimdi?”

“Annem. Ben de yarın dönüyorum zaten. İki günlüğüne geldim.”

Aramızdaki sessizlik uzadı.

“Mehmet,” dedim. “Annen gümüşleri almış, Beykozları filan, aralarında anneannemin antika parçaları, teyzelerimin, amcamın, dayımın, Raif amcamın bana armağanları da vardı. Hiçbirini geri istemiyorum, ben bir gün evlenecek olursam, onlar bana yine hediye getirirler. Tek bir parçayı geri istiyorum. İffet bana bir gümüş ibrik getirmişti. Babası seçmiş onu benim için. İffet çok şaşırılmıştı, genelde eli sıkı olan babasının o kadar pahalı bir hediye almasına. Meğer seni ne çok severmiş, demişti. Sadece hayatta en sevgili arkadaşımın armağanı olan o gümüş ibriği geri istiyorum. Şurada duruyordu, hatırladın mı?”

“Söylerim anneme,” dedi Mehmet. “Benim de bir söyleyeceğim var sana. Ayşe, biz bir avukat tuttuk.”

“Siz, kim?”

“Yani annem... Aile işte.”

“Ben sadece sen ve ben boşanıyoruz sanıyordum.”

“Yakında sana bir tebligat gelecek.”

“Mehmet, evden giden bendim. Nezaketen müsaade etseydin de ben açsaydım davayı.”

“Avukatım böyle uygun gördü.”

“Avukatın kim?”

Adını söyledi Mehmet. Aman Allahım! Buz gibi bir ter boşandı sırtımdan. Yanaklarıma, yüreğime ateş düştü. Oturduğum koltuğun içine gömüldüm. Davalarını istediği hâkimlere düşürterek her davayı kazandığı bilinen, o ünlü avukat idi bu! Bizim okulda okuyan kızımı sınıfta bırakan öğretmeni kovdurana kadar uğraşmıştı, hem de kızıma tasallut etti iftirasıyla. İlk o zaman duymuştum adını. Meğer hukuk dünyasında efsanesi almış yürümüşmüş. Benzeri usullerle kazanırmış davalarını. Daha doğrusu, pek az hâkim göze alabilirmiş ona dava kaybettirmeyi.

“Bana bu kadını mı reva gördün?”

“Aile avukatımız o.”

“Mehmet biz savaşıyoruz. Sadece boşanıyoruz. Çocuklarımızı küçücük, yüz yüze bakamaz hale gelmeyelim, yalvarırım.”

“Velayeti bana bırakırsan gelmeyiz,” dedi Mehmet.

“Nedir o velayet?”

“Velilik hakkı. Oğullarımın hayatı üzerinde kararları ben vermek isterim.”

“Velayeti, vilayeti, neyi istiyorsan al, yeter ki çocukları bana bırak!”

Kalktım, topladığım eşyaları doldurduğum çantanın saplarını kavradım, kapıya yöneldim.

“Bayramda çocukları görmek isterim,” dedi.

“Allahısmarladık.”

“Ayşeciğim güle güle, yine gel,” diye seslendi içerlerden Tefo.

“Duydun değil mi Ayşe?” Benimle kapıya yürümüştü.

“Duydum,” dedim. Çıktım. Usulca kapadığı kapının gerisinde kaldı, bu daha önce hiç tanımadığım yeni Mehmet!

Mutsuzluğun Resmini Çizebilir misin Abidin?

Ankara’da beni bekleyen haber, bana avukat dehşetini unutturacak kadar kötüydü. Babam hastalanmıştı. Hayatı boyunca nezle olmaya dahi vakti olmayan babam, hastalıkların en uzağında, sarp bir kaya gibi kunt, dik, sıcağa soğuga, yorgunluğa, kendine yapılan haksızlığa dayanıklı babam benim, doktor kapılarında, İdrarından kan gelmişti. Tahliller yapılıyordu. Annemin elleri titriyordu sürekli. O gece yatağıma yattığımda, beni kalın sopalarla beş iriyarı adam saatlerce dövmüş gibiydim. Kemiklerim, ellerim, kollarım ve ruhum sızlıyordu. Yüreğimi bir pişmanlık alazı yaladı geçti. Keşke acele etmeseydim ayrılmakta. Keşke şu anda İstanbul’daki evimde babamı ağırlayabilecek konumda olsaydım. Mehmet’in ailesinin bitmez tükenmez önemsiz hastalıkları için etraflarında dört dönen profesör doktorlardan istifade edebilir durumda olsaydım. Ah ben! Aceleyle evlenen, aceleyle boşanan, sersem, salak ben!

Kapımda kedi tırmalar gibi bir ses duydum.

“Anne?”

Annem odama girdi kireç gibi yüzüyle.

“Uyumadın değil mi kızım?”

“Gel anne gel. Ben de konuşmak istiyordum seninle. Babamın yanında sormadığım onca soru var.”

“Gidecek zamanı buldun sen de! Ne kadar korktum bilemezsin. Doktor ameliyatı İstanbul’da yapmamızı öneriyor. Bir bev-